

Importance of introduction is underline in practice of the Kam'ianets'-Podil's'kyi consultative point of Center of social services for family, children and young people in woman consultation, socialprophylactic program "I am a future mother"!

Description of basic forms and methods, that it is expedient to use in the process of social work with women and families that have a risk of abandonment from a child, is presented. The stages of work of specialist of social sphere are distinguished and described with women and families that have a risk of abandonment from a child.

Perspective and priority directions of further researches are certain in the field of social work with women and families that have a risk of abandonment from a child.

Key words: family, families that have risk of abandonment from a child, paternal duties, maternity, indexes of readiness of future mothers to implementation of paternal duties, specialist of social work.

Отримано 23.01.2018

УДК 378.01

О. М. Гомонюк

elena_gomonyuk29@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Гомонюк О. М. Використання педагогічних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів у вищих закладах освіти. В статті розкрито технологію формування професійної культури майбутніх менеджерів як певної проекції теорії й методики на практичну реалізацію поставленої мети і завдань (макротехнологія), що передбачає мікротехнологію, спрямовану на забезпечення розвитку кожного з компонентів: мету й завдання, відбір адекватного змісту, форм і методів, на основі чого будується педагогічний процес; діагностику рівнів сформованості кожного компонента.

Під час проведення дослідження з'ясовано, що мікротехнологія передбачає організацію спілкування, в тому числі духовного, на основі діалогової взаємодії, ціннісного обміну й ділового співробітництва в процесі міжособистісного спілкування при засвоєнні системи знань та вмінь; формування відношень, активного емоційного підкріплення когнітивної діяльності; індивідуальну та групову роботу з метою усунення стресових чинників на заняттях; актуалізацію минулого досвіду студентів і подолання психологічних бар'єрів, створення навчальних та виховних ситуацій.

Доведено, що процес формування професійної культури майбутнього менеджера є складним, динамічним і багатограним явищем. Кінцевий результат цього процесу — досконалий рівень сформованості професійної культури, а також його проміжні результати: сформованість професійної позиції, професійної компетентності, професійної етики, професійної майстерності. Із системою професійної підготовки він перебуває у діалектичному співвідношенні цілого й частини та передбачає засвоєння особистістю цінностей на основі розробленої науково-методичної системи, функціонування якої ґрунтується на культурологічному, діяльнісно-особистісному й цілісному підходах. Реалізація її передбачає застосування таких засобів: організація навчально-виховного процесу на основі діалогової взаємодії суб'єктів; внесення змін і доповнень до змісту навчальних дисциплін; виховання потреби в самовдосконаленні; розвиток творчості; організація спілкування з використанням вправ, проведення тренінгів; створення ситуацій для формування практичних умінь.

В статті висвітлено особливості використання педагогічних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів у вищих закладах освіти.

Ключові слова: технології, педагогічні технології, професійна культура, професійна підготовка, майбутні менеджери, вищі навчальні заклади.

Гомонюк Е. М. Использование педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих менеджеров в высших учебных заведениях. В статье раскрыто технологию формирования профессиональной культуры будущих менеджеров как определенной проекции теории и методики на практическую

реализацию поставленных целей и задач (макротехнологиями), предусматривающей микротехнологию, направленную на обеспечение развития каждого из компонентов: цели и задачи, отбор адекватного содержания, форм и методов, на основе чего строится педагогический процесс; диагностику уровней сформированности каждого компонента.

При проведении исследования установлено, что микротехнология предусматривает организацию общения, в том числе духовного, на основе диалогового взаимодействия, ценностного обмена и делового сотрудничества в процессе межличностного общения при усвоении системы знаний и умений; формирование отношений, активного эмоционального подкрепления когнитивной деятельности; индивидуальную и групповую работу с целью устранения стрессовых факторов на занятиях; актуализацию прошлого опыта студентов и преодоления психологических барьеров, создание учебных и воспитательных ситуаций.

Доказано, что процесс формирования профессиональной культуры будущего менеджера является сложным, динамичным и многогранным явлением. Конечный результат этого процесса – совершенный уровень сформированности профессиональной культуры, а также его промежуточные результаты: сформированность профессиональной позиции, профессиональной компетентности, профессиональной этики, профессионального мастерства. С системой профессиональной подготовки он находится в диалектическом соотношении целого и части и предполагает усвоение личностью ценностей на основе разработанной научно-методической системы, функционирование которой основано на культурологическом, деятельно-личностном и целостном подходах. Ее реализация предусматривает применение таких средств: организация учебно-воспитательного процесса на основе диалогового взаимодействия субъектов; внесение изменений и дополнений к содержанию учебных дисциплин; воспитание потребности в самосовершенствовании; развитие творчества; организация общения с использованием упражнений, проведение тренингов; создание ситуаций для формирования практических умений.

В статье освещены особенности использования педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих менеджеров в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: технологии, педагогические технологии, профессиональная культура, профессиональная подготовка, будущие менеджеры, высшие учебные заведения.

Постановка проблеми. Пріоритетним призначенням освіти є законодавчо закріплений всебічний вільний розвиток особистості, виховання громадянина України. Але можливо це лише тоді, коли майбутні менеджери будуть успішно виконувати професійні функції, оволодівши системою психолого-педагогічних знань та умінь.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній педагогічній теорії система педагогічних знань розглядається виходячи, по-перше, із функцій самої педагогічної науки і, по-друге, із структури професійної діяльності менеджера. Це взаємозв'язок методологічних, науково-теоретичних і практичних знань (Н. Кузьміна, І. Огородніков, М. Скаткін, В. Сластьонін та ін.), поєднання науково-теоретичних та конструктивно-технічних, або нормативних знань (В. Краєвський), змістових та операційних знань (М. Скаткін), єдність фундаментальних та інструментальних знань (С. Архангельський), теоретичних та практичних знань (Ю. Кулюткін), технологічних знань (В. Беспалько).

Формулювання мети статті. В статті висвітлено особливості використання педагогічних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів у вищих закладах освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес формування професійної культури є необхідним структурним елементом професійної підготовки майбутнього менеджера. Адже основними компонентами його практичної готовності є володіння логікою, технологією та технікою діяльності. Ці компоненти при своєрідності кожного з них мають принципово спільне – всі вони являють собою вміння, органічно пов'язані із свідомістю студента. Ми приєднуємося до позиції авторів, які в своєму розумінні тісно пов'язують уміння з діями та операціями як компонентами діяльності. Так, Є. Беспалько вважає, що вміння – «це освоєна дія, продуктивна діяльність за відомою методикою» [1, с. 50].

Уміння розглядаються в літературі так: «складна система технічних і практичних дій, необхідних для доцільної регуляції дій, наявних у суб'єкта знань» [6, с. 81], «володіння системою дій (операцій), що має достатню гнучкість для того, щоб щораз у нових

умовах індивід був здатний робити свої дії» [8, с. 131], «складні психологічні утворення, що поєднують професійно значущі якості з розумовими й практичними діями, які забезпечують успіх у навчально-виховній роботі» [9, с. 34].

Поняття «технологія» використовується в широкому і вузькому значеннях. У широкому – це засіб засвоєння людиною матеріального світу за допомогою соціально організованої діяльності, що включає три компоненти: інформаційний (наукові принципи), матеріальний (знаряддя праці), соціальний (фахівці, які володіють професійними навичками). У вузькому значенні – конкретні технологічні прийоми.

Разом з тим, логіка, технологія, техніка педагогічної діяльності, маючи загальні основи у вигляді вмінь і, відповідно, дій, операцій, можуть і повинні, як показує теоретичний аналіз, чітко розрізнятися між собою. Підставою для цього є той факт, що кожний із цих феноменів пов'язаний з певними етапами педагогічної діяльності. Теоретичне осмислення педагогічного процесу передбачає знання закономірностей цього процесу, внутрішньої, йому властивої логіки. Мова йде про педагогічну логіку, що характеризує педагогічну дійсність у всій її складності, різноманітті проявів і протиріч.

Першим, хто порушив питання про необхідність теоретичного розроблення цієї проблеми, був А. Макаренко. Йому належить твердження про те, що педагогіка – наука діалектична, а, отже, в основі розуміння закономірностей педагогічного процесу повинна лежати діалектична логіка. Недостатнє, поверхнєве її знання веде до таких помилок, як «прояв етичного фетишизму, недооцінка значення відокремленого засобу, дедуктивного пророкування» [7, с. 119].

У тлумаченні явища педагогічної діяльності вона виявляється, так само як і логіка функціонування й розвитку ієрархії виховних систем, з усіма властивими їй характеристиками.

Характеризуючи логіку практичної педагогічної діяльності, А. Макаренко стверджував: «Не може бути питання більше для нас важливого, ніж питання про логіку педагогічного засобу... У всіх невдачах виховання винні ми, педагоги, і насамперед, винна наша педагогічна логіка» [7, с. 121]. Саме її не розробленість приводить до становища, що зберігається й сьогодні: «На жаль, складно говорити про виховні прийоми як про будь-яку систему, як про єдину розроблену теорію» [7, с. 121]. Отже, А. Макаренко розуміє

логіку практичної педагогічної діяльності як доцільний осмислений вибір педагогічного засобу.

Подальше розроблення проблеми логіки педагогічної діяльності розширила розуміння цього феномена. Зокрема, розроблення розглянутої проблеми призвела Ю. Сокольнікова до нового для нас поняття – логіки педагогічної діяльності. Створена ним концепція дозволила розкрити сутність цього явища, обґрунтувати його наукову побудову як логіки практичної [12, с. 98]. Навчання про логіку педагогічної діяльності – це навчання про доцільність цієї діяльності, про досягнення в ній необхідних результатів при найменшій витраті сил.

Логіка педагогічної діяльності є логікою висунення й розв'язання педагогічних завдань. Це підкреслює Н. Кузьміна, яка бачить в ній «діяльність за розв'язанням незліченного ряду завдань, спрямованих на іншу людину» [4, с. 51]. З нею погоджується В. Сластьонін, стверджуючи: «Діяльність вчителя – вихователя за своєю природою є не що інше, як процес постановки й вирішення численних типів і форм педагогічних завдань різної класифікації й рівнів» [12, с. 112]. І далі він дає характеристику процедур, що використовуються у розв'язанні педагогічних завдань:

1. Аналіз педагогічної ситуації (діагноз).
2. Проектування результату в зіставленні з вихідними даними (прогноз).
3. Аналіз наявних засобів, придатних для перевірки припущення й досягнення результату.
4. Конструювання й реалізація навчально-виховного процесу.
5. Оцінка одержаних даних.
6. Формулювання нових завдань

Логіка педагогічного процесу відображає реальну педагогічну дійсність, взаємозв'язок і взаємопроникнення її компонентів. Отже, логіка педагогічної діяльності передбачає наукове обґрунтування її завдань та процедуру їхнього вирішення. Отже, оволодіння логікою педагогічної діяльності представляє необхідний компонент практичної готовності педагога до цієї діяльності.

Іншим компонентом практичної готовності є оволодіння технологією педагогічної діяльності. Педагогічна технологія являє собою систему науково обґрунтованих способів, методичних інструментів вирішення цих завдань із метою одержання оптимального, заздалегідь запланованого результату.

Термін «технологія» використовується в різних сферах людської діяльності й, природно, у різних науках має, як вказано в довідковій літературі, кілька значень. Під ним розуміється сукупність процесів оброблення, опис способів виробництва у вигляді графіків, креслень, інструкцій.

Засновником технології як окремої наукової дисципліни вважається німецький вчений Йоганн Бекман (1739-1811), який відомий своїми творами з технології та завдяки якому вона й одержала свою назву.

Кожна науково і практично обґрунтована технологія характеризується основними ознаками:

- ✓ розподіл процесу на внутрішні взаємопов'язані етапи, фази, операції. При цьому бажано забезпечити оптимальну або близьку до оптимальної динаміку розвитку процесу, а також визначити раціональні межі вимог до персоналу, який буде діяти за даною технологією;

- ✓ координоване й поетапне виконання дій, спрямованих на досягнення конкретного результату. Послідовність дій на рівні закономірності передбачає внутрішню логіку функціонування і розвитку даного процесу;

- ✓ однозначність виконання включених у технологію процедур і операцій, що є обов'язковою й вирішальною умовою досягнення результатів, адекватних поставленим цілям.

Для більш повного розкриття поняття «технології» варто взяти до уваги погляди А. Ракітова [11], який припускає, що зміни технологій є основою розвитку людського суспільства. На його думку, технологія – це складна система, в основі якої лежить використання знаряддя, інструментів, апаратів, що пов'язані із застосуванням знань, умінь та навичок, адекватної інформації, системи управління, використанням, знаходженням і створенням необхідних ресурсів – енергії, сировини, людського потенціалу. Нарешті, ця система включає в себе підсистему різноманітних соціальних, економічних, екологічних та духовно-культурних наслідків, пов'язаних з виникненням, застосуванням, сприйняттям або відхиленням і впровадженням даної технології.

Технології в освіті конкретно пов'язані з навчальним процесом, з діяльністю викладачів та тими, хто навчається. Інтерес до педагогічної технології можна пояснити такими причинами:

- різноманітні завдання, що стоять перед навчальними закладами, передбачають розвиток не тільки теоретичних

досліджень, але й розроблення питань технологічного забезпечення педагогічного процесу. Теоретичні дослідження розкривають логіку пізнання від вивчення об'єктивної реальності до формулювання законів, побудові теорій і концепцій, у той час як прикладні дослідження аналізують саму педагогічну практику, що акумулює наукові результати;

- класична дидактика з її сформованими закономірностями, принципами, формами й методами навчання не завжди оперативно реагує на наукове обґрунтування багатьох ідей, підходів, методик навчання, відстає, а часто й стримує впровадження нових прийомів і способів навчання;
- загальна дидактика залишається теоретичною, методика навчання – дуже практична, потрібна проміжна ланка, що дає змогу в дійсності зв'язати теорію й практику.

Погоджуємося зі знаним науковцем М. Кларінім, що поняття «педагогічна технологія» може бути представлена трьома аспектами:

1. Науковим: педагогічні технології – частина педагогічної науки, що вивчає й розробляє цілі, зміст, методи і засоби для досягнення запланованих результатів навчання й виховання.
2. Процесуально-описовим; опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення запланованих результатів навчання й виховання.
3. Діючим; здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів [3, с. 90].

Ми виходимо з такого розуміння сутності педагогічної технології: педагогічна технологія – це послідовна взаємозалежна система дій педагогів і студентів, що спрямована на вирішення педагогічних завдань, або планомірне й послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого педагогічного процесу. Педагогічна технологія визначається як упорядкована сукупність дій, операцій, процедур, що забезпечують досягнення високого результату в умовах навчально-виховного процесу.

Визнаючи правомірність використання терміна «педагогічна технологія» у різних словосполученнях («технологія освіти», «технологія навчання», «технологія виховання»), під яким звичайно розуміється опис засобів, методів, що використовуються в організації педагогічного процесу й ведуть до запланованого результату, варто мати на увазі, що в кожному із цих видів

технологій завжди, так чи інакше, є присутнім технологія діяльності педагогів і технологія діяльності вихованців. Ці види діяльності, як відомо, перебуваючи в поєднанні, є сферою перебігу процесів освіти та її модифікацій – навчання, виховання, самовиховання й т.п.

Педагогічна технологія й, відповідно, її складові частини – технологія діяльності педагогів і технологія діяльності студентів – можуть бути різними за спільністю й складністю.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Процес формування професійної культури майбутнього менеджера є складним, динамічним і багатогранним, кінцевий результат якого — досконалий рівень сформованості професійної культури, а також проміжні результати: сформованість професійної позиції, професійної компетентності, професійної етики, професійної майстерності. Із системою професійної підготовки він перебуває у діалектичному співвідношенні цілого й частини, що передбачає засвоєння особистістю педагогічних цінностей на основі розробленої науково-методичної системи, функціонування якої ґрунтується на культурологічному, діяльнісно-особистісному й цілісному підходах. Реалізація її передбачає застосування таких засобів: організація навчально-виховного процесу на основі діалогової взаємодії суб'єктів; внесення змін і доповнень до змісту навчальних дисциплін; виховання потреби в самовдосконаленні; розвиток творчості; організація спілкування з використанням вправ, проведення тренінгів; створення ситуацій для формування практичних умінь. Перспективним напрямом подальших досліджень у цій галузі є дослідження педагогічних умов формування професійної культури менеджерів у вищих закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Беспалько Е. Лекции по педагогике для слушателей ФГЖ и аспирантов / В. Беспалько М. : ИПК, 1987. –129с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: Навчально-методичний посібник: У 2-х кн. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 2 : Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади. – 342 с.
3. Кларин М.В. Развитие «педагогической технологии» и проблемы теории обучения / М.В. Кларин // Советская педагогика. – 1984. – № 4. – С. 117–122.

4. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности [Текст] : научное издание / Н. В. Кузьмина; Ленинград. гос. ун-т им. А.А.Жданова. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1970. – 114 с.
5. Леонтьев А. А. Педагогическое общение / А. А. Леонтьев. – М. : Знание, 1979. – 47 с.
6. Лихачев Б.Т. Педагогика: Курс лекций / Учеб. пособие для студентов педагог, учеб. для заведений и слушателей ИПК и ФПК. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Юрайт-М, 2001.—607с.
7. Макаренко А. С. Опыт методики работы детской трудовой колонии / А. С. Макаренко // Педагогические сочинения в 8-ми томах. – М. : Педагогика, 1983. – Т.1. – С. 26–318.
8. Педагогическая технология / Сост. Н. Е. Щуркова. – М. : Изд-во МПГУ, 1992. – 20 с.
9. Ракитов А.И. Российская перспектива: высокие технологии, социальный прогресс, образование / Информационные технологии и образование. – М. : ИНИОН РАН, 1996. – С.25-50.
10. Сластенин В. А. Формирование личности учителя школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Сластенин. – М.: Просвещение, 1976. – 159 с.
11. Сокольников Ю. П. Общественно полезная деятельность как фактор формирования личности школьника / Ю. П. Сокольников. – Чебоксары : Чувашиздат, 1971. – 287 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Bepaľ'ko E. Lektsyy po pedahohyke dlya slushateley FHZH y aspyrantov / V. Bepaľ'ko M. : YPK, 1987. – 129 s.
2. Bekh I. D. Vychovannya osobystosti: Navchal'no-metodychnyy posibnyk: U 2-kh kn. – K. : Lybid', 2003. – Kn. 2 : Osobystisno-oriyentovanyy pidkhid: naukovopraktychni zasady. – 342 s.
3. Klaryn M.V. Razvytye «pedahohycheskoy tekhnolohyy» y problemy teoryy obuchenyya / M.V. Klaryn // Sovet'skaya pedahohyka. – 1984. – № 4. – S. 117–122.
4. Kuz'myna N. V. Metody yssledovanyya pedahohycheskoy deyatel'nosty [Tekst] : nauchnoe yzdanye / N. V. Kuz'myna; Lenynhrad. hos. un-t ym. A.A.Zhdanova. – L. : Yzd-vo LHU, 1970. – 114 s.
5. Leont'ev A. A. Pedahohycheskoe obshchenye / A. A. Leont'ev. – M. : Znanye, 1979. – 47 s.
6. Lykhachev B.T. Pedahohyka: Kurs lektsyy / Ucheb. posobyе dlya studentov pedahoh, ucheb. dlya zavedenyy y slushateley YPK y FPK. — 4-e yzd., pererab. y dop. — M. : Yurayt-M, 2001.—607 s.

7. Makarenko A. S. Opyt metodyky raboty det'skoy trudovoy kolony / A. S. Makarenko // Pedagogicheskiye sochyneniya v 8-my tomakh. – M. : Pedagogika, 1983. – T.1. – S. 26–318.

8. Pedagogicheskaya tekhnologiya / Sost. N. E. Shchurkova. – M. : Yzd-vo MPHU, 1992. – 20 s.

9. Rakytov A.Y. Rossyyskaya perspektyva: vysokye tekhnologyy, sotsyal'nyy proress, obrazovanye / Ynformatsyonnye tekhnologyy y obrazovanye. – M. : YNYON RAN, 1996. – S.25-50.

10. Slastenyn V. A. Formirovaniye lychnosti uchytelya shkoly v protsesse professyonal'noy podgotovky / V. A. Slastenyn. – M.: Prosveshchenye, 1976. – 159 s.

11. Sokol'nykov YU. P. Obshchestvenno poleznaya deyatel'nost' kak faktor formirovaniya lychnosti shkol'nyka / YU. P. Sokol'nykov. – Cheboksary : Chuvashyzdat, 1971. – 287 s.

Gomonyuk O. M. Use of pedagogical technologies in the process of professional training of future managers in higher educational institutions. The article describes the technology of formation the professional culture of future managers as a certain projection of the theory and methodology for the practical realization of the set goals and objectives (macro technology), which involves microtechnology, aimed at ensuring the development of each component: the purpose and task, the selection of adequate content, forms and methods, on the basis of which the pedagogical process is being built; diagnostics of levels of formation of each component.

During the study, it was found that microtechnology involves the organization of communication, including spiritual, on the basis of dialogue interaction, value exchange and business cooperation in the process of interpersonal communication while learning the system of knowledge and skills; formation of relations, active emotional strengthening of cognitive activity; individual and group work in order to eliminate the stress factors in the classes; actualization of the past experience of students and overcoming psychological barriers, the creation of teaching and educational situations.

It is proved that the process of forming the professional culture in the future manager is a complex, dynamic and multifaceted phenomenon. The end result of this process is the perfect level of formation of professional culture, as well as its intermediate results: the formation of a professional position, professional competence, professional ethics, professional skills. With the system of vocational

training, it is in a dialectical relationship between the whole and the part and involves the assimilation of personality values on the basis of a developed scientific and methodological system, whose functioning is based on cultural, activity-personal and holistic approaches.

The implementation of it involves the use of such tools: the organization of educational process on the basis of dialogue interaction between actors; making changes and additions to the contents of educational disciplines; education of the need for self-improvement; development of creativity; organization of communication with the use of exercises, conducting trainings; creating situations for the formation of practical skills.

The article highlights the peculiarities of the use of pedagogical technologies in the process of professional training of future managers in higher educational institutions.

Key words: technologies, pedagogical technologies, professional culture, professional training, future managers, higher educational establishments.

Отримано 12.02.2018

УДК 378.011. 3:364-43:005.4

О. І. Данилюк

elena.daniluyk73@gmail.com

УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Данилюк О. І. Управлінська компетентність – як складова професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей. Стаття присвячена ключовій проблемі сучасної вищої освіти: у зв'язку з переходом на освітні стандарти нового покоління значно актуалізувалася проблема становлення професійної компетентності майбутніх фахівців. З'ясовано, що сучасні соціально-економічні умови обумовлюють появу в складі професійної компетентності фахівців соціономічних спеціальностей